

Pracownia Budowy i Konserwacji

Organów w Pleśnej

FIRMA HANDLOWO USŁUGOWA DAWID GNIEWEK

33-171 Pleśna 1 IB

NIP:8733204151

ZAKŁAD ORGANOWY MIROSŁAW JAKUBOWSKI AL.

Chopina 14/16

87-700 Włocławek

NIP:8881054909

Proponowany program prac konserwatorskich przy organach w Kościele pw. św. Michała Archaniola w Wysokiem

Dane podstawowe:

1. Obiekt: organy piszczałkowe
2. Miejsce przechowywania kościół pw. Św. Michała Archanioła w Wysokiem
3. Datowanie obiektu: 1909 r
4. Wykonawca obiektu: Jan Tuček Hora Kutna (Czechy)
5. Numer ochrony - rejestr zabytków województwa lubelskiego, numer rejestru B/465

Opis:

Szesnastogłosowe organy umieszczone w dębowej szafie organowej zamkniętej. Podbudowa dwuczściowa z prześwitem przejściowym po środku. Ścianki w formie płycin prostokątnych po bokach i ostrołukowych od przodu. Prospekt nadwieszony do przodu, wsparty na czterech wspornikach. Boki płycinowe. Prospekt składa się z 3 dużych płaszczyzn piszczałkowych w formie wież przedzielonych niższymi płaszczyznami piszczałkowymi. Poszczególne płaszczyzny ramują arkadki ograniczone filarkami, zamknięte w wyższej osi środkowej łukiem ostrym, w osiach skrajnych typem frontonu trójkątnego. Wykroje łuków w typie maswerkowym. Każda z wież ozdobiona trzema pinaklami z żabkami i kwiatonem na szczycie, za którymi ażurowe ścianki łączące m.in. motywy⁷ maswerkowe z wicią, akantową, półłukami, trójliściem. Dołem prospekt wykończony rodzajem koronki z motywem maswerkowym, przerywanego w osiach pilasterków' motywem roślinnym, który występuje także w formie plaketek i zdobienia głowic filarków. Drewno szaty' organowej utrzymane w naturalnej, spatynowanej kolorystyce politurowanego dębu. Dekoracje, głównie roślinne, podkreślane złoceniem uzupełnianym ugrem i czerwienią karminową. Kontuar wolnostojący, drewniany, na przedniej ścianie którego umieszczona tabliczka warsztatu organmistrzowskiego, metalowa, czarno - złota, z napisem: JAN TUCEK HORA KUTNA (CZECHY).

Stan zachowania:

Prospekt organowy w złym stanie. Całość zabrudzona, pokryta warstwą kurzu i pajęczyn. Cała powierzchnia organ pokryta kilkoma warstwami farby. W wielu miejscach farba łuszczy się i odpaja. Elementy złożone pokryte włórną, nieszlachetną pozłotą (szlagmetalem/złotą farbą), obecnie mocno poprzecieraną i skorodowaną. Na podstawie wstępnej analizy wizualnej obiektu stan zachowania drewna można ogólnie określić jako wymagający natychmiastowej konserwacji. Ponadto widoczne liczne szczeliny i ubicia drewna, zwłaszcza na złożonych elementach snycerskich: kapitelach, listwach, we fryzie. Duży ubytek rzeźbienia na górnym, złożonym fryzie. Całość drewna zarówno w konstrukcji jak i w partiach snycersko-rzeźbiarskich w znacznym stopniu uszkodzona przez żerujące drewnojady. Na powierzchni występują otwory wylotowe miejscowo czynne zwłaszcza na odwrociu.

Planowane prace konserwatorskie mają na celu nie tylko zahamowanie procesów degradacji, ale także

przywrócenie walorów estetyczno-artystycznych prospektu poprzez usunięcie wszystkich wtórnych nawarstwień, a także scalenie odsłoniętej warstwy złoceń i malatury. Wykonana zostanie także konserwacja techniczna obejmująca utwarcenie strukturalne drewna poprzez impregnację, wzmocnienie mocowań oraz uzupełnienie/ rekonstrukcję brakujących elementów.

Głównym celem wykonanych przez nas prac będzie przywrócenie walorów technicznych i muzycznych instrumentu przy maksymalnym zachowaniu substancji zabytkowej. Do wymiany kwalifikują się głównie elementy eksploatacyjne które ulegają naturalnemu zużyciu podczas użytkowania tj. oskórowanie miecha i kalikanta, elementy łożyskujące i tłumiące pracę klawiszy. Elementy uszczelniające wykonane ze skóry. Główne podzespoły instrumentu będą wymagały prac naprawczo konserwacyjnych z zachowaniem wszelkich zasad pracy przy obiekcie zabytkowym. W razie jakichkolwiek wątpliwości lub odkryć będzie o tym fakcie powiadomione służby konserwatorskie z WUOZ. Podczas przeprowadzonych prac kryterium doboru materiałów do regeneracji bądź naprawy jest jak najwierniejsze odzwierciedlenie oryginału. Na koniec całe wnętrze instrumentu wraz ze wszystkimi piszczałkami i podłogą na której są umiejscowione zostanie zakonserwowane preparatem przeciw owadom per-xil 10. Poszczególne elementy drewniane instrumentu po przeprowadzonych pracach naprawczych również zostaną pieczołowicie zabezpieczone tym preparatem.

Zastosowane materiały i preparaty:

- detergenty' środki myjące.
- naturalna skóra i owcza i bydlęca
- drewno dębowe sosnowe świerkowe
- rozpuszczalniki: benzyna ekstrakcyjna, alkohol etylowy, toluen, aceton, nitro
- kleje: rakoll, klej kostny, butapren
- impregnaty: Hylotox, per-xill0. rozpuszczalnikowe impregnaty do stosowania na zewnątrz
- wypełniacze: kity szpachlówki. paraloid b-72 wosk twardy .wosk pszczeli

Ogólny program prac konserwatorskich przy organach

- Sporządzenie dokumentacji fotograficznej przy demontażu i w trakcie prac konserwatorskich, inwentaryzacja;
- Demontaż instrumentu na elementy składowe;
- Weryfikacja stanu zachowania poszczególnych jego części; inwentaryzacja
- Pakowanie i transport elementów instrumentu do pracowni;
- Prace naprawczo-konserwatorskie przy miechu głównym i kalikancie;
- Prace naprawczo-konserwatorskie przy wiatrownicach pedałowej i manualowej;

- Prace naprawczo-konserwatorskie przy kontuarze i jego mechanizmach;
- Prace naprawczo-konserwatorskie przy pozostałych elementach instrumentu;
- Prace remontowe przy klawiaturze manualowej i pedałowej;
- Prace naprawczo-konserwatorskie przy wszystkich piszczałkach;
- Prace naprawczo-konserwatorskie przy szafie organowej;
- Prace pozłotnicze;
- Pakowanie zabezpieczenie i transport wszystkich elementów organów do kościoła w Wysokiem:
- Montaż poszczególnych części szafy organowej;
- Montaż piszczałek prospektowych;
- Montaż konstrukcji nośnych i wiatrownic;
- Montaż traktury rejestrowej i tonowej;
- Montaż dmuchawy i systemu powietrznego;
- Wstępna regulacja poszczególnych mechanizmów instrumentu;
- Całościowe sprawdzenie i regulacja wszystkich mechanizmów instrumentu;
- Wstępna intonacja piszczałek ustalenie ciśnienia w miechu głównym;
- Intonacja właściwa i strojenie;

Szczegółowy program prac konserwatorskich

Demontaż instrumentu oraz ponowny jego montaż po naprawie i konserwacji

- sporządzenie dokładnej dokumentacji fotograficznej instrumentu traktury i poszczególnych części;
- oczyszczenie i demontaż wnętrza;
- oczyszczenie i demontaż piszczałek;
- demontaż miecha i kalikanta;
- demontaż i zabezpieczenie piszczałek prospektowych;
- oznaczenie elementów składowych, zabezpieczenie i przygotowanie zapakowanie do transportu:
- demontaż dmuchawy i regulatora;
- demontaż kontuaru i klawiatury manualowej;
- demontaż traktury tonowej i rejestrowej;
- demontaż konstrukcji nośnej;
- demontaż systemu powietrznego, dmuchawy, kanałów;
- demontaż szafy organowej;
- zabezpieczenie zapakowanie ww. elementów i przygotowanie do transportu;

- transport i zdeponowanie elementów' organów w Pracowni Budowy i Konserwacji Organów w Pleśnej;
- ponowne zabezpieczenie i przygotowanie części organów do transportu do kościoła;
- montaż szafy organowej po przeprowadzonych pracach na chórze muzycznym kościoła
- montaż konstrukcji nośnej wiatrownic;
- montaż wiatrownic montaż miecha i kalikanta; montaż kontuaru i jego mechanizmów:
- montaż magistrali zaopatrującej instrument w powietrze;
- montaż mechanizmów' traktury tonowej i rejestrowej;
- montaż piszczałek prospektowych;
- montaż piszczałek na wiatrownicach

Renowacja kontuaru, naprawa i regulacja jego mechanizmów oczyszczenie wnętrza kontuaru;

- sporządzenie dokumentacji fotograficznej;
- demontaż kontuaru na elementy składowe;
- demontaż klawiatury' manualowej;
- demontaż klawiatury pedałowej;
- renowacja i konserwacja klawiatury pedałowej;
- naprawa zużytych lub uszkodzonych okładzin klawiszy pedałowych;
- montaż nowego filcowania łożyskująco-tłumiącego klawiatury pedałowej;
- naprawia sprężyn klawiatury pedałowej;
- ewentualna rekonstrukcja innych zniszczonych przez drewnojady elementów;
- naprawa i konserwacja (oryginalnego)drewna, uzupełnienie ubytków;
- konserwacja elementów wnętrza kontuaru i poszczególnych jego mechanizmów; (per- xil 10 oraz rozpuszczalnikowe impregnaty do drewna altax drewno-chron) naprawia regulacja włączników rejestrowych i ich elementów;
- rekonstrukcja tabliczek rejestrowych;
- naprawa i konserwacja uszkodzonych abstraktów⁷ traktury pneumatycznej;
- naprawa i konserwacja uszkodzonych elementów traktury rejestrowej 12 montaż nowych elementów łożyskująco-tłumiących włączników rejestrowych;
- demontaż i ponowny montaż traktury' tonowej;
- regulacja traktury tonowej i rejestrowej; renowacja tabliczki znamionowej budowniczego organów;
- renowacja i konserwacja pulpitu nutowego;
- regulacja wszystkich mechanizmów kontuaru;

- regulacja luzu i poziomowanie klawiatury manualowej;
- zabezpieczenie i konserwacja wszystkich drewnianych części mechanizmów; (per- xil 10)
- regulacja mechanizmu repetycji;
- montaż nowego filcowania łożyskująco-tłumiącego klawiatury' manualowej;
- montaż nowego filcowania ozdobnego kontuaru;
- uzupełnienie brakujących lub rekonstrukcja zniszczonych części mechanizmów;
- montaż i regulacja abstraktów traktury⁷ pneumatycznej;
- konserwacja kontuaru przed drewnojadami; (per-xil 10)
- renowacja i konserwacja elementów drewnianych zewnętrznych kontuaru:
- montaż pozostałych części;

«

Remont i konserwacja miecha głównego i kalikanta

- oczyszczenie miecha;
- demontaż miecha na elementy składowe;
- demontaż kalikanta;
- demontaż starego oskórowania z miecha;
- oczyszczenie wnętrza miecha;
- oczyszczenie wszystkich elementów drewnianych miecha;
- rekonstrukcja zawiasów miecha:
- rekonstrukcja zniszczonych i elementów drewnianych miecha konserwacja wnętrza miecha przed drewnojadami; (per-xil 10)
- konserwacja zewnętrznych części miecha i kalikanta;
- rekonstrukcja zewnętrznych uszczelnaczy papierowych;
- wykonanie nowego oskórowania: (skóra naturalna owcza)
- naprawa i konserwacja mechanizmów kalikanta;
- przygotowanie powierzchni do klejenia oskórowania:
- montaż nowego oskórowania;
- montaż wszystkich części składowych:
- uszczelnienie wszystkich połączeń i części systemu powietrznego;
- montaż obciążników i ustalenie ciśnienia w miechu;

Naprawa konserwacja i regulacja wiatrownic I, II manualu i pedału

- oczyszczenie wiatrownicy z zanieczyszczeń i zabrudzeń;
- weryfikacja stanu zachowania;
- demontaż wiatrownicy na elementy składowe;

- naprawa uszkodzeń i nieszczelności wiatrownicy;
- wykonanie nowego uszczelnienia wewnątrz wiatrownic;
- oczyszczenie stożków z zużytej skóry;
- korekta geometrii klap tonowych:
- naprawa lub rekonstrukcja uszkodzonych stożków;
- wykonanie i montaż nowego oskórowania stożków;
- regeneracja lub rekonstrukcja sprężyn;
- wzorcowanie siły naciągu sprężyn;
- renowacja i konserwacja wiatrownicy :
- regeneracja pozostałych zużytych elementów;
- naprawa skórowania i uszczelnienia pozostałych elementów wiatrownicy;
- montaż komory tonowej;
- korekta geometrii zasuw rejestrowych;
- korekta geometrii kłoców piszczalkowych;
- naprawa ew. rekonstrukcja uszkodzonych kłoców piszczalkowych;
- naprawa uszkodzonych połączeń śrubowych kłoców łub wiatrownicy;
- naprawa lub rekonstrukcja uszkodzonych ławeczek i kołków podtrzymujących piszczalki
- montaż i regulacja wszystkich elementów składowych wiatrownicy;
- konserwacja wiatrownicy przed drewnojadami; (per-xil 10)

Renowacja i konserwacja piszczalek drewnianych. Naprawa pozostałych uszkodzonych piszczalek, dostojników, szpuntów stopek, uzupełnienie braków lub ich części;

- analiza uszkodzonych piszczalek (rodzaj drewna, wymiary menzury, brzmienie. intonacja) na stanowisku pomiarowym (intonatornia)
- demontaż szpuntów i bródek piszczalek drewnianych
- oczyszczenie i konserwacja piszczalek (per-xil 10)
- wykonanie pomiarów i sporządzenie dokumentacji pomiarowo wykonawczej do ewentualnej rekonstrukcji materiału piszczalkowego:
- wyselekcjonowanie drewna, cięcie, struganie, klejenie, bejcowanie, lakierowanie
- rekonstrukcja uszkodzonych piszczalek i szpuntów- drewnianych nie nadających się do naprawy
- naprawa korpusów piszczalek drewnianych;
- naprawa wymiana wkrętów- lub otworów- po wkrętach w- piszczalkach drewnianych;
- ewentualna rekonstrukcja zniszczonych bądź silnie uszkodzonych elementów podtrzymujących piszczalki;

- oczyszczenie i konserwacja piszczałek drewnianych;
- dodatkowa impregnacja drewnianych piszczałek preparatem przeciw erozji drewna i atakom drewnojadów- (per-xillo)
- prostowanie wgniecionych i pogniętych piszczałek metalowych;
- naprawa skórowanie lub uszczelnienie szpuntów- piszczałek krytych;
- naprawa lub rekonstrukcja stroików piszczałek drewnianych;
- naprawa uszkodzonych korpusów piszczałek metalowych;
- uzupełnienie braków lub rekonstrukcja piszczałek metalowych;
- naprawa lub rekonstrukcja wieszaków piszczałek I manualu i prospektu;

Nowa intonacja i strojenie

- analiza dyspozycji i weryfikacja stanu i możliwości muzycznych piszczałek;
- nadanie właściwej barwy i tonu wszystkim piszczałkom:
- strojenie wstępne wszystkich głosów;
- temperacja stroju oraz strój wszystkich głosów w organach;

Renowacja piszczałek prospektowych

- demontaż piszczałek z prospektu;
- oczyszczenie i weryfikacja stanu zachowania; (odkurzanie, mycie w detergentach)
- naprawa i prostowanie piszczałek (prostowanie, szpachlowanie, cynowanie powierzchni)
- naprawa uchwytów mocujących piszczałki w prospekcie;
- przygotowanie podłoża (matowanie, podładowanie)
- odłuszczenie powierzchni piszczałek przy pomocy preparatów * benzyna ekstrakcyjna, aceton)
- metalizacja metodą natryskową powierzchni piszczałek; (barwa najbardziej zbliżona do efektu polerowanej cyny);
- montaż piszczałek w prospekcie organów;

Renowacja i konserwacja szafy organowej

- sporządzenie dokładnej dokumentacji fotograficznej;
- oczyszczenie mechaniczne szafy organowej;
- demontaż na elementy składowe;
- zabezpieczenie, pakowanie i transport do Pracowni
- weryfikacja stanu zachowania poszczególnych elementów;
- wykonanie odkrywek w miejscach wcześniej niedostępnych;

- rekonstrukcja brakujących płyt i elementów trwale uszkodzonych nie nadających się do naprawy ;
- naprawa poszczególnych elementów szafy organowej- flekowanie uzupełnienie ubytków naprawa lub odtworzenie złącz stolarskich:
- przygotowanie podłoża pod warstwę politory;
- podkładowanie pod politurę;
- dobór kolorystyki i techniki wykonania w oparciu o odkrywki;
- sporządzenie politory politurowanie
- przygotowanie powierzchni pod złączenia; technologia na podstawie odkrywek.
- sporządzenie złoceń;
- konserwacja wewnętrznej strony szafy organowej: technologia po dokładnym zapoznaniu się z obiektem.
- wykonanie retuszu kolorystycznego
- przygotowanie powierzchni pod złączenia;
- wykonanie złoceń; zgodnie z odkrywkami.
- naprawa lub rekonstrukcja okuć, zawiasów i zamków szaty⁷ organowej;
- zabezpieczenie i pakowanie, przygotowanie do transportu wszystkich elementów szafy organowej;
- montaż szafy organowej na chórze muzycznym kościoła w Wysokiem;
- montaż piszczałek prospektowych organów;

Podsumowując, podział prac konserwatorsko - remontowych będzie podzielony na etapy
Każdy z poszczególnych etapów zostanie odebrany przez konserwatora prowadzącego powołanego przez inwestora i ¹głównego wykonawcę oraz WKZ Lublin.

1

¹ Etapy ustalone zostaną po demontażu organ